

Батова К., здобувач вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка;
Батова Є., здобувач вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ УЯВЛЕНЬ ПРО КОСМОС ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

У всі часи людство цікавилось таємницями Всесвіту. І сьогодні, незважаючи на технологічний та інформаційний розвиток людства, Космос є справжньою загадкою для людини. Однак уже відомо багато цікавих відкриттів і фактів про Всесвіт, які вражають своєю незвичайністю і, навіть, якоюсь містичністю.

Загадки Всесвіту вражають уяву завжди, з раннього дитинства і до старості. На думку відомого фахівця в галузі дошкільної астрономічної освіти Е. Левітана, у ході оволодіння астрономічним матеріалом у свідомості дитини формується «розширена» картина світу (Всесвіту), її уявлення про світ не замикаються на доступних масштабах Землі як планети. Світ відкривається дитині як безкрайній Космос, в якому Земля зігріта теплом Сонця – однієї з мільйонів зірок нашої Галактики. Початок наукового світорозуміння закладається вже на самих ранніх етапах навчання з формування відповідного ставлення до світу через протиставлення «Я – людина», «Я – частина моєї Землі», «Наш дім – природа », «Ми – Земляни», «Земля – частина Всесвіту» [4].

Важливе значення природи як засобу навчання і виховання дітей підкреслювали західні (Я. Коменський, І. Песталоцці, Ж. Руссо, Ф. Фребель та ін.) та вітчизняні (Н. Водовозова, А. Макаренко, В. Одоєвський, В. Сухомлинський, Є. Тихеева К. Ушинський та інші) науковці. На їхню думку, математичні спостереження, вивчення явищ природи, знайомство з космічними об'єктами і явищами є важливими факторами для всебічного розвитку дитини.

На думку М. Монтесорі, метою космічного виховання є формування в дітей цілісного сприйняття картини світу, усвідомлення відповідальності за перетворення, що здійснює людство на Землі та в Космосі. Вчена розуміла необхідність зберігати й підтримувати дитяче сприймання світу як єдиного цілого, доводячи, що вже у дошкільному віці дитина має здобути різноманітні знання про навколишній світ [5].

Поряд з пізнанням навколишнього світу дошкільників привертає і цікавить тема Космосу, як щось таємниче, чарівне, незвідане. Діти часто задають питання: «Чому небо зоряне?», «Чому сонце таке яскраве?», «Чому настає ніч?». Дитина не може самостійно знайти відповіді на ці питання, тому їй на допомогу приходить педагог-вихователь. Наукові дослідження підтвердили виняткову стійкість перших уявлень і понять про світ живої та неживої природи. Відсутність правдивих, наукових знань у дітей призводить до виникнення неправильних уявлень, виправляти які значно важче, ніж формувати правильні. Головне завдання педагога полягає в тому, щоб вже в дошкільному віці давати дітям наукову,

правдиву інформацію про природу взагалі і про природу Космосу зокрема; знайомити їх з азами науки астрономії [2].

Формування уявлень дошкільників з теми «Природа Космосу» передбачає використання нових форм та методів роботи з дітьми, заснованих на інтегрованому підході до освітньої діяльності. Звісно, якщо розповідати дітям про Космос з використанням безліч цифр і термінів, то вони навряд чи щось зрозуміють. Тому пропонується традиційна класифікація методів ознайомлення дітей дошкільного віку з «Природою Космосу»:

- словесні: розповідь, пояснення, бесіда, читання художньої літератури та творів фольклору, хвилинки-фантазії, вправи з емпатії;
- наочні: демонстрація слайдів, фільмів, діючих моделей, макетів, фотографій, таблиць, карт, картин, об'ємних зображень, графічних зображень сузір'я;
- практичні: досліди, експерименти, робота з трафаретами, дидактичні ігри та вправи, ігрові вправи, спостереження, відгадування об'єктів за підказками-характеристиками, написання листів і складання загадок, пізнавальні завдання [3].

Формування астрономічних уявлень – це один з найскладніших аспектів змісту природничої освіти дитини дошкільного віку, адже астрономічна наука абстрактна, вона оперує великими числами й об'єктами, які не можна побачити безпосередньо. А відтак, форми та методи формування астрономічних уявлень мають бути особливими, які давали б змогу дітям засвоїти складний інформаційний матеріал через пошуково-дослідницьку та ігрову діяльність. Застосування різних форм роботи і методів ознайомлення з матеріалом дасть змогу цілеспрямовано формувати знання про Космос. Н Глухова зазначає, що теоретичні знання повинні повідомлятися дітям через цікаві, захоплюючі «астрономічні казки», написані відповідно до віку дітей у діалогічній формі. Потрібно враховувати і те, що діти старшого дошкільного віку із задоволенням спостерігають за різними природними явищами. Їх легко зацікавити найпростішими астрономічними спостереженнями, які, як правило, повинні бути не одноразовими, а відбуватися протягом досить тривалого часу [1]. Також науковці радять вихователям закладів дошкільної освіти проводити з дошкільниками заняття з астрономії, застосовувати доступні і цікаві астрономічні загадки, прислів'я, приказки; використовувати рольові ігри; розглядати малюнки в книгах, створювати власні малюнки; моделювати та конструювати; виконувати найпростіші астрономічні спостереження.

Зважаючи на це, вкрай ефективним є використання проектної технології, яка не лише сприяє формуванню в дошкільнят необхідних уявлень з теми «Природа Космосу», а й розвиває пізнавальну творчу активність Його впровадження в педагогічний процес дозволяє залучати дитину до колективної та самостійної, аналітичної, виконавської, творчої, планувальної діяльності, активізує пізнавальний інтерес малюків, батьків та педагогів. Проектна діяльність – це суб'єктивна взаємодія педагога і вихованців, яка дозволяє шляхом поетапного виконання практичних дій досягти бажаної мети, розв'язати певну проблему з подальшою презентацією результатів роботи. У межах виконання проекту доречно застосувати види мистецтва (музичне, образотворче, кіно) та літератури, пропонувати дітям передати свої враження і почуття через образотворчу, музичну (інструментальну, вокальну музику, зразки музичного фольклору), літературну (слухання та обговорення творів художньої літератури, усної народної творчості) діяльність. Це допомагає формувати у них

естетичне ставлення до природи, до краси навколишнього світу та мотивує їх необхідності його збереження [6].

Отже, ознайомлення дітей дошкільного віку з природою Космосу є основою для формування у них цілісного образу природи, умовою формування наукового світогляду. Тому важливим є добір таких методів, прийомів та форм роботи, які будуть сприяти накопиченню необхідних знань про Космос у старшому дошкільному віці, успішному засвоєнню наукових знань у школі.

Список використаних джерел

1. Глухова Н.Є. Формування початкових уявлень про Всесвіт. *Дошкільне виховання*. 2002. № 1. С.16.
2. Каплуновська О.М. Дошкільникам про Космос: програма та методичні рекомендації. Запоріжжя: ТОВ ЛПС ЛТД, 2000. 132 с.
3. Крутій К.Л. Природа космосу: програма та методичні рекомендації. Запоріжжя: ЛПС ЛТД, 1999. 38 с.
4. Левитан Е.П. Четыре ступени детского и юношеского познания Вселенной. *Земля и Вселенная*. 2006, № 3, С. 76-81.
5. Монтессори М. Дом ребенка: метод научной педагогики. Москва: Астрель АСТ, 2005. 269 с.
6. Присяжнюк Л.А. Формування астрономічних уявлень дошкільників засобами колективного проектування. *Дошкільне виховання*. 2012. № 4. С.8-10.

Безсмертна А., здобувач вищої освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка;
Пригода Л., доцент, Полтавський
національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Глобалізаційні процеси визначають інтенсивність та напрямок еволюційних змін людства, всеосяжність інформативного поля суспільства, обумовлюють модернізацію техногенної, економічної та соціальної областей життя. Даний процес створює певну платформу можливостей для людини і суспільства, що безпосередньо впливає не тільки на соціалізацію особистості, а й її особистісний розвиток, зокрема духовний розвиток, реалізацію інтелектуальних можливостей, творчого потенціалу, формування морально-культурного рівня. Духовний розвиток особистості на етапі життєвого становлення є важливим, особливо для підліткового віку. На нашу думку, духовний розвиток передбачає закріплення інтелектуальних, моральних та естетичних цінностей. Вважаємо, що мистецтво займає центральну ланку у системі духовних цінностей, бо сприяє формуванню художньо-